

УДК 316.77:351.858

КАЧМАР О. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін початкової освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
(Україна, Івано-Франківськ) E-mail: Oleksandra75@mail.ru

КУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИК УПЕРЕДЖЕННЯ АГРЕСИВНОСТІ

У статті розглянуто значення культури та культурної компетентності особистості. Саме культура має можливість щонайбільше стимулювати ініціативу і самостійність, долати людську пасивність, несамостійність мислення та дії. Сміслова домінанта культури — це головний сенс, те загальне ставлення людини до оточуючого світу, яке визначає характер усіх інших стосунків. Культура здатна зміцнювати розум людини, гуманізувати її почуття, гартувати волю та розвивати конструктивно-творчі сили особистості, пробуджувати в ній бажання творити та самореалізовуватись. Саме тому культурна компетентність особистості — це необхідна передумова подолання такого негативного явища як людська агресивність.

Ключові слова: культура, культурна компетентність, агресивність, цінності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Роль культурного чинника у вирішенні сучасних проблем управління суспільством постійно зростає, що пояснюється таким: зростаючою значущістю духовно-культурних регуляторів суспільного життя, які все більше стають системоутворюючими в сукупності всіх взаємодіючих сил у суспільстві та проникають у діяльність кожного елемента суспільства, розширюючи тим самим зону своєї дії; безперервно зростаючою часткою інтелектуальної власності в загальній сукупності суспільного продукту (в розвинених країнах вона досягає понад 50 % його загального обсягу), що підвищує відповідальність суспільства за раціональність використання головного ресурсу — інтелектуального.

Будучи продуктом людської діяльності, культура найбільш безпосередньо залучена в процес змін. Адже вона існує лише в русі, в безперервно відтворюючій її людській діяльності. Одним з ключових аспектів культурних змін, актуальною як з теоретичної, так і практичної точки зору є проблема співвідношення внутрішніх і зовнішніх чинників змін. У цьому контексті на увагу заслуговує проблема впливу культурної компетентності особистості на упередження (мінімізацію деструктивних проявів) агресивності на різних рівнях індивідуального й суспільного буття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Феномен культурної компетентності переважно розглядається у працях культурологів, антропологів, рідше філософів і соціологів. В якості методологічної основи формування культурної компетентності науковці обирають принцип нерозривної єдності

освіти і культури (*О. Арнольдів, Л. Городецька, П. Щедровицький*) та ідеї про сенс освіти (*М. Бердяєв, О. Коломієць, А. Флієр*) як унікальний процес становлення особистості.

Вивченням проблем культурної компетентності активно займаються С. Бондаренко, Н. Головіна, О. Лешер, С. Лур'є, О. Миролюбов, І. Плужник, О. Садохін, В. Сафонова, М. Беннет, М. Байрам, С. Бочнер, В. Кудікунст, Л. Самовар, С. Сторти, Е. Хірш. Культурна компетентність у сучасних дослідженнях розглядається як необхідна умова для успішної інтеграції у світовий соціум, як чинник зниження негативних впливів глобалізації, як умова, що дозволяє ефективно взаємодіяти в процесі міжкультурної комунікації.

Отже, *мета статті* полягає у розкритті впливу культурної компетентності особистості на упередження агресивності (мінімізацію деструктивних проявів) на різних рівнях індивідуального й суспільного буття.

Виклад основного матеріалу дослідження. *Культурна компетентність* означає той умовно достатній рівень соціалізованості та інкультурованості індивіда в суспільстві, що дозволяє йому вільно розуміти, використовувати та варіативно інтерпретувати всю суму знань, які ввійшли в повсякденний побут і становлять норму загальносоціальної ерудованості людини в даному середовищі. Вона, таким чином, може бути охарактеризована як певного роду витонченість параметрів та ідеальна форма вияву соціальної адекватності особистості [8, с. 241].

Культурна компетентність — це складний феномен. Вона включає, по-перше, компетентність стосовно інституціональних норм соціальної організації, тобто основних соціальних інститутів; економічних, політичних, правових і професійних структур, установ, установлень та ієрархій. Цей рівень компетентності забезпечується в основному спеціалізованими навчальними дисциплінами загальноосвітнього циклу — економікою, політологією, правознавством, суспільствознавством. По-друге, сюди входить компетентність стосовно конвенціональних норм соціальної і культурної регуляції. Це національні традиції; панівні мораль, цінності, моральність, світогляд, оцінні критерії, норми етикету, звичаї, обряди; повсякденна ерудиція в соціальних і гуманітарних знаннях. У навчальному процесі подібні компетенції забезпечуються в основному такими дисциплінами як історія, філософія, соціологія, етнологія, мистецтвознавство, етика, естетика та ін. По-третє, мається на увазі компетентність стосовно короткочасних, але гостро актуальних зразків соціальної престижності — моди, іміджу, стилю, символів, регалій, соціальних статусів, інтелектуальних і естетичних течій і ін. Навчання компетентності такого роду, як правило, розчинено в елементах багатьох гуманітарних дисциплін, але може бути забезпечено і спеціальними факультативними курсами; Нарешті, по-четверте, культурна компетентність виражена в рівні повноти і свободи володіння мовами соціальної комунікації — природною розмовною (усною й письмовою), спеціальними мовами і соціальними (професійними) жаргонами, мовами прийнятих у даному суспільстві етикету й церемоніалу, політичною, релігійною, соціальною й

етнографічною символікою, семантикою атрибутики престижності, соціального маркірування та ін. Знання в цій області дають насамперед дисципліни лінгво-філологічного та історичного циклів. Очевидно, що зміст освіти й риси культурної компетентності, що вибудовується, повинні відповідати соціокультурному типу даного суспільства і відтворювати особистість, більш-менш модальну для цього типу [4].

С. Бондаренко, розглядаючи культурну компетентність особистості в процесі здійснення мобільних взаємодій, стверджує, що рівень культурної компетентності багато в чому визначає горизонти сприйняття людиною об'єктивної реальності і розкривається як умовно достатня міра «соціалізованості та інтеркультурованості» індивіда, яка дозволяє йому самостійно зрозуміти й вільно використовувати на свій розсуд у процесі комунікації увесь обсяг здобутих неспеціалізованих знань про соціальні норми і регулятори поведінки в мережах мобільної комунікації [2].

На думку Л. Городецької, культурна компетентність особистості повинна співпадати за основними параметрами (цінності, уявлення, принципи) з її культурою. Якщо це не відбувається, тоді вона конфліктує з навколишньою культурою [5]. К. Ерлі та Е. Мосаковскі, провівши тренінги із менеджерами з 60 країн світу з виховання культурної компетентності, визначили причини труднощів адаптації особи до нового культурного середовища. На їхню думку, ці труднощі пов'язані з трьома складовими культурної компетентності: когнітивною (вивчення вірувань, традицій, табу чужої культури), фізичною (манера поведінки, жестикуляція) та емоційною (довіра, вмотивованість вивчення іншої культури, її прийняття). Науковцям також вдалося окреслити шість основних типів культурної компетентності: провінціал (успішно працює у звичному середовищі, а за його межами починаються складності); аналітик (методично освоює правила і звичаї незнайомої культури); інтуїтивний (спирається на перше враження, яке зазвичай буває правильним); посол (переконливо демонструє впевненість у новому культурному середовищі); наслідувач (добре контролює свою поведінку, але не завжди помічає тонкі нюанси, суттєві для розуміння ситуації, добре адаптується, має розвинену здатність до імітації); хамелеон (рідкісний тип, завдяки здатності вживатися у незнайому культуру, її представники часто приймають його за місцевого жителя) [10].

На глибинному, неусвідомлюваному рівні культура визначає особливості образу світу того або іншого народу. Ці глибинні, слабо усвідомлювані парадигми отримали назву «культурні константи». Культурні константи є системою культурних установок і мотивів; вони, як вказує С. Лур'є, одночасно і провокують нашу активність у світі, і направляють її, і зумовлюють наше сприйняття світу. Культурні константи не усвідомлюються, але вони є тим інструментом, який упорядковує інформацію, отриману із зовнішнього світу. Можуть змінюватися зовнішні прояви культури, але незалежно від цих змін її глибинні неусвідомлювані структури зберігаються, обумовлюючи людське світосприймання [7, с. 585–588].

Голландський вчений *G. Hofstede*, дослідження якого здобули широку популярність, спираючись на когнітивістську метафору, порівнював культуру з «ментальним програмуванням». Такі «ментальні програми» він розділив на декілька рівнів. Один з них, за термінологією *G. Hofstede*, — універсальний. Цей рівень транлюється більшою мірою генетично, і тому його зміст передаватиметься також більшою мірою. Наступний рівень зв'язується з досвідом самого індивіда. Унікальність цього рівня полягає в тому, що його зміст не поділяється іншими, і тому передача його представникам іншого покоління обмежена. І, нарешті, середній, колективний, рівень, який, на думку *G. Hofstede*, є саме тим рівнем, котрий визначає культурну специфічність ментальності [11]. Можна припустити, що кожна з цих «ментальних програм» «закріплюється» в структурах образу світу, визначаючи особливості світосприймання і поведінку суб'єкта.

Згідно з теорією А. Бандури, повсякденне життя демонструє нам моделі агресивної поведінки на кожному кроці — у родині, в засобах масової інформації, у субкультурах тощо; всі вони переповнені агресією. Наприклад, діти, спостерігаючи за агресивною поведінкою, яка завершується успіхом і сприяє досягненню бажаної мети, наслідують її. Надлишок таких вражень у житті дитини може створити у неї тверде враження про те, що гарантом досягнення успіху у міжособистісних стосунках є агресивність. Таким чином, у людини може сформуватися відповідне переконання, й агресія може перетворитися на стратегію досягнення цілі. «Дійсно, було доведено, що у людей закріплюються різні форми агресивної поведінки завдяки процесу інструментального обумовлення» [1, с. 32].

А. Бандура вважав, що ворожі зразки поведінки переймають у суспільстві із трьох джерел: 1) родина; 2) субкультура; 3) символічне моделювання, забезпечуване засобами масової інформації, особливо телебаченням. Таким чином, для прихильників цієї теорії агресивність — це продукт простого наочності. Вона розвивається, підтримується або зменшується в результаті спостереження сцен агресії і її наслідків для агресивної людини. З. Фрейд розвиток культури розглядав з точки зору приборкання агресивних нахилів і безупинно існуючої боротьби між «інстинктом життя» та «інстинктом смерті». Досягнення культури покликані, на його переконання, сприяти притлумленню агресивних людських інстинктів. У тих випадках, коли культурі це вдається, агресія може стати частиною внутрішнього світу людини, що з неминучістю призводить до неврозів. Оскільки культура є надбанням не однієї людини, а маси людей, то виникає проблема «колективних неврозів» [9].

Агресія розглядалася З. Фрейдом як відповідь на перешкоди, які виникали на шляху до отримання задоволення, як спосіб розрядки лібідо. У подальшому Фрейд переглянув цю точку зору і скоро відмовився від неї на користь «теорії подвійного інстинкту». Паралельно з сексуальною або життєвою енергією — лібідозними потягами у безсвідомому — «еросом» Фрейд розкрив та описав ще одну могутню силу — деструктивний інстинкт смерті — «танатос». Щоб позбутися цієї руйнівної енергії, людині потрібно знайти спосіб розрядки. У цьому відношенні проводилися паралелі між

сексуальною напругою та накопиченням агресивної енергії. Подібно до того, як статевий акт призводить до розрядження сексуальної енергії, таким же чином реалізація агресивних дій сприяє розслабленню внутрішньої напруженості, що виникла у результаті накопичення деструктивної енергії. Зазвичай агресивна енергія спрямовується на зовнішні об'єкти. Причому, це відбувається не тільки шляхом фізичних дій. Часом вона проявляється у вербалізаціях, входить у склад образів уяви тощо. Все це призводить до своєрідного самоочищення, «катарсису», завдяки якому відбувається послаблення внутрішньої напруженості, розрядка деструктивної енергії. Тим не менш, бажання руйнувати повністю не зникає, деструктивна енергія накопичується знову і знову: періодичні розрядки чергуються з підвищенням напруженості. Згідно з поглядами З. Фрейда, психіка індивіда буде зруйнована, якщо енергія «танатоса» виявиться заблокованою та не знайде вихід по відношенню до якогось зовнішнього об'єкта. Саме звідси йде переконаність З. Фрейда про невідворотність людської агресивності [9]. Основний висновок психоаналітичної теорії: культура в міру її освоєння особистістю переорієнтує агресивність людини, спрямовану назовні, на неї саму, перетворюючи в саморегулятор поведінки.

Р. Берон і Д. Річардсон стверджували, що агресивні прояви можна зменшити, якщо створити таку ситуацію, коли в суспільстві:

- потенційні агресори не зазнають сильного провокування;
- практично не отримують вигоди від застосування агресії;
- можливе покарання за агресивні дії буде суворим;
- імовірність покарання висока [3, с. 12].

Прийнято вважати, що кожна людина знаходиться в певному соціокультурному середовищі, яке надає їй своєрідну «систему координат», використовуючи яку, людина отримує можливість регулювати власну поведінку та формувати власні ціннісні орієнтири, на зразок того, до чого слід прагнути і чого уникати. Формуванню «картини світу», отже, й упередженню «злоякісної» агресії сприяє культура, яка, по-перше, сприяє залученню індивіда до світу прекрасного і формування у нього естетичних смаків, по-друге, виступає як система регуляції поведінки індивіда (за допомогою розробки системи легітимних для конкретного суспільства норм і законів), по-третє, є простором, який містить у собі той соціальний ресурс, що наповнює життя індивіда соціальним сенсом.

Слід визначити особливості культури як соціального механізму, що становлять сутність її потенціалу:

- культура акумулює багатовіковий досвід людства та окремої нації;
- культура формує людину та сприяє розвитку суспільства;
- сформовані культурні норми контролюють якість і кількість одержуваної людиною інформації.

Включення людини в світ культури відбувається протягом всього життя, але способи засвоєння нею певних культурних установок специфічні в різні періоди її життя. Засвоєння норм культури відбувається як за допомогою генетично обумовлених аспектів особистості, так і механізмів, набутих у

процесі навчання. До факторів, які сприяють рівню засвоювання культурних норм людиною можна віднести силу її внутрішньої мотивації, її взаємодію з певними соціальними групами та інститутами, а також методи виховання й навчання, застосовувані певним суспільством. Співвідношення таких біологічних і соціальних факторів у процесі формування культурної ідентифікації особистості залежить від її віку, індивідуальних якостей, розвиненості, емоційності. Культура має унікальну можливість щонайбільше впливати на людську ініціативність та самостійність, некритичність мислення та дії, долати пасивність, безвідповідальність людини тощо. Впродовж свого життя людина перебуває в культурному контексті, через який відбувається її формування та усвідомлення принципів світобудови, а також і власного місця в цьому світі. Саме тому культура — це необхідна передумова подолання деструктивних проявів людської агресивності [6, с. 167–168].

Культура сприяє розвиткові конструктивно-творчих сил і прагнень особистості, пробуджувати бажання до творчості та самореалізації, змінювати розум, гуманізувати її почуття, загартовувати волю.

Саме тому культура — це необхідна передумова подолання морально негативних явищ, таких, як:

- 1) спад інтересу до суспільних справ, бездуховність і скептицизм;
- 2) хибні, ілюзорні смисложиттєві орієнтації — споживацтво, прагнення наживи будь-якими способами, індивідуалістські настрої;
- 3) зневажливе ставлення до норм і принципів співжиття та законів, оковамилювання і хабарництво, кумівство, «телефонне право» і славослів'я, зниження вимогливості і дисципліни, відповідальності;
- 4) пияцтво, наркоманія, злочинність тощо [6, с. 147].

Відомий англійський естетик, теоретик мистецтва Г. Рід вважав, що вдосконалити наш світ під силу культурним індустріям, які є могутньою соціокультурною силою. А засобом такого вдосконалення може стати естетичне виховання особистості. В своїй відомій праці «Виховання мистецтвом» Г. Рід зауважував, що попри те, що на мистецтво протягом багатьох століть покладалися функції згуртовувати маси в єдине суспільство, його найважливішою функцією є виховання справжньої творчої особистості. Подібне виховання людина може отримати лише в музеях та виставкових залах, де вона навчається розпізнавати ідеали краси через естетичне споглядання предметів досконалих форм та класичних пропорцій [12, с. 328].

Мистецтво є однією з дуже важливих галузей культури, до того ж воно вирізняється серед інших сфер своєю загальнозначущістю, оскільки без нього важко уявити повноцінне життя людей. Мистецтво є каталізатором усіх творчих потенцій, спроможним розбудити специфічні якості професійної, творчої діяльності будь-якої людини. Саме формування духовності особистості, зокрема — її естетичних ідеалів постає чи не найважливішим завданням мистецтва. Справжні твори мистецтва (шедеври) потрясають душу людини, викликають сльози або сміх, захоплення або обурення, а іноді сум'яття почуттів, кожного разу залишаючи глибокий слід у свідомості людини, в її душі.

Кожна людина в міру своєї духовної пильності, широти кругозору може проникати вглиб художнього твору, осягати його алегоричну, метафоричну суть, бачити приховане явище. Але нерідко духовне спілкування з твором мистецтва підмінюється сприйняттям лише його зовнішньої сторони сюжету, техніки письма, стилю, тобто поверхнево. Між тим, мистецтво апелює до соціалізованого індивіда, здійснюючи в ньому незриму духовну роботу і переробку, недоступну іншим сферам діяльності й свідомості [6, с. 326].

Мистецька спадщина, яка є своєрідним акумулятором, що накопичує естетичний досвід попередніх поколінь, уособлює і передає ціннісне сприйняття світу, переломлюючись через етнонаціональну специфіку, постає найефективнішим засобом виховання кращих якостей особистості.

Цінності мистецтва є важливими, ще й тому, що нове покоління зростає в умовах полікультурного простору, а художньо-образна мова універсальна і зрозуміла для різних народів, що дає можливість особистості вести невербальний продуктивний діалог з іншими культурами, розуміти інших та розширювати через це свій внутрішній світ, його автентичність та самобутність. Проте, ці чинники можуть постати як ефективні «запобіжники» агресивності лише за умови переходу від зовнішніх до внутрішніх мотивів поведінки особистості [6, с. 341].

Отож, саме культура виступає дієвим чинником зменшення агресивності індивіда, виконує певні психотерапевтичні функції, поєднує буття й свободу, що переростає у творчість, виступає щодо них як опосередкування. Культурні норми й цінності дозволяють створити систему позитивних мотиваторів й розвинути соціально бажані стереотипи поведінки індивіда.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підводячи підсумки, слід зауважити, що у соціальному середовищі рівень агресивності індивіда визначається ступенем соціалізації та впливом культурних норм, вимог, установок. Культура, виконуючи людинотворчу функцію, постає первинною та остаточною інстанцією для всіх притаманних людині конкретних способів смислоутвердження та дієвим способом подолання агресивності індивіда.

Список використаних джерел

1. Бандура А. Теория социального научения / А. Бандура. — Спб. : Евразия, 2000. — 320 с.
2. Бондаренко С. В. Культура мобильных телекоммуникаций / С. В. Бондаренко. — Ростов н/Д : ЗАО «Книга», 2007. — 352 с.
3. Бэрон Р. Агрессия / Р. Бэрон, Д. Ричардсон. — Спб. : Питер, 1998. — 336 с.
4. Головіна Н. Проблема формування культурної компетентності особистості в контексті реформування вищої школи/ Н. Головіна [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4770>.
5. Городецкая Л. А. Лингвокультурная компетентность личности как культурологическая проблема : автореф. дис. на здобуття наук.ступеня док. культурол. наук : 24.00.01 «Теория и история культуры» / Л. А. Городецкая. — М., 2007. — 42 с.

6. Коломієць О. Г. Філософська парадигма упередження агресивності в сучасному суспільстві. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософських наук / О. Г. Коломієць. — К., 2015. — 396 с.
7. Лурье С. В. Психологическая антропология : история, современное состояние, перспективы : уч. пособ. для вузов / С. В. Лурье. — М. : Академ. проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2003. — 624 с.
8. Флиер А. Я. Культурология для культурологов / А. Я. Флиер. — М. : Академический проект, 2002. — 492 с.
9. Фрейд З. Основные принципы психоанализа / З. Фрейд. — К. : Ваклер, 1998. — 283 с.
10. Эрли К. Культурная компетентность / К. Эрли, Э. Мосаковски // Harvard Business Review. — Россия. — 2004. — № 2. — С. 15–19.
11. Hofstede G. Cultures consequences : International differences in work-related values / G. Hofstede. — Beverly Hills, CA : Sage, 1984. — 315 p.
12. Read H. Education through art / Read Herbert. — L., 1965. — 328 p.

REFERENCES

1. Bandura A. Teoriia sotsial`njgo nauczeniia / A. Bandura. — Spb. : Evraziia, 2000. — 320 s.
2. Bondarenko S. V. Kul`tura mobil`nykh telekomunikatsii / S. V. Bondarenko. — Rostov n/D : ZAO «Kniga», 2007. — 352 s.
3. Beron R. Agressiia / R. Beron, D. Riczardson. — Spb. : Piter, 1998. — 336 s.
4. Golovina N. Problema formuvannia kulturnoi kompetentnosti osobystosti v konteksti reformuvannia vyszczoi szkoly / N. Golovina [Elektronii resurs]. — Rezhym dostupu : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/4770>.
5. Gorodetskaia L. A. Lingvokul`turnaia kompetentnostlicznosti kak kul`turologicheskaia problema : avtoref. dis. na zdobuttia naukovogo stupenia doktora kul`turologicheskukh nauk : 24.00.01 «Teoriia i istoriia kul`tury» / L. A. Gorodetskaia. — M., 2007. — 42 s.
6. Kolomiets` O. G. Filosofs`ka paradygma uperedzhennia agresyvnosti v suchasnomu suspil`stvi. Dysertatsiia na zdobuttia naukovogo stupenia doktora filosofsk`ukh nauk / O. G. Kolomiets`. — K., 2015. — 396 s.
7. Lur`ie S. V. Psykhologiczeskaia antropologiia : istoriia, sovremennije sostoianiiie, perspektyvy / S. V. Lur`ie. — M. : Akademicheskii proekt; Ekaterinburg : Delovaia kniga, 2003. — 624 s.
8. Flier A. Ia. Kulturologiia dlia kulturologov / A. Ia. Flier. — M. : Akademicheskii proekt, 2002. — 492 s.
9. Freid Z. Osnovnyie pryntsypy psykhoanaliza / Z. Freid. — K. : Vakler, 1998. — 283 s.
10. Erli K. Kulturnaia kompetentnost` / K. Erli, E. Mosakovski // Harvard Business Review. — Rossia. — 2004. — № 2. — S. 15–19.
11. Hofstede G. Cultures consequences : International differences in work-related values / G. Hofstede. — Beverly Hills, CA : Sage, 1984. — 315 p.
12. Read H. Education through art / Read Herbert. — L., 1965. — 328 p.

КАЧМАР А.В., кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры искусствоведческих дисциплин начального образования Прикарпатского национального университета имени Василия Стефанька
(Ивано-Франковск, Украина) E-mail: Oleksandra75@mail.ru

КУЛЬТУРНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ЛИЧНОСТИ КАК ФАКТОР ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ АГРЕССИВНОСТИ

В статье рассмотрено значение культуры и культурной компетентности личности. Именно культура имеет возможность максимум стимулировать инициативу и самостоятельность, преодолевать человеческую пассивность, несамостоятельность мышления и действия. Смысловая доминанта культуры — это главный смысл, то общее отношение человека к окружающему миру, которое определяет характер всех отношений. Культура способна укреплять разум человека, гуманизировать его чувства, закалять волю и развивать конструктивно-творческие силы личности, пробуждать в ней желание творить и самореализовываться. Именно поэтому культурная компетентность личности — это необходимая предпосылка преодоления такого негативного явления как человеческая агрессивность.

Ключевые слова: культура, культурная компетентность, агрессивность, ценности.

KACHMAR, OLEKSANDRA, Ph.D. in pedagogy, associate professor, assistant professor of arts disciplines of elementary education at Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, (Ivano-Frankivsk, Ukraine) E-mail: Oleksandra75@mail.ru

CULTURAL COMPETENCE PERSONALITY AS A FACTOR PREVENT AGGRESSION

The article examines the importance of culture and cultural competence of the individual. It has the ability to culture up to encourage initiative and independence, to overcome human passivity, lack of independence of thought and action. Cultural competence is a set of congruent behaviors, attitudes, and policies that come together in a system, agency or among professionals and enable that system, agency or those professions to work effectively in cross-cultural situations. The word *culture* is used because it implies the integrated pattern of human behavior that includes thoughts, communications, actions, customs, beliefs, values and institutions of a racial, ethnic, religious or social group. The word *competence* is used because it implies having the capacity to function effectively. Cultural competence is a complex phenomenon. It includes, firstly, the institutional competence concerning the rules of social organization that is the main social institutions; economic, political, legal and confessional structures, institutions and statutes and hierarchies. Secondly, here is competence in relation to conventional norms of social and cultural regulation. This national traditions; prevailing morality, values, morality, worldview, evaluation criteria, rules of etiquette, customs and ceremonies; casual erudition in social and humanitarian knowledge. Thirdly, it mean competence regarding short but acutely topical examples of social prestige — fashion, image, style, symbols, regalia, social status, intellectual and aesthetic movements and others. Finally, fourthly, cultural competence is expressed in the level of completeness and freedom of language skills of social communication — natural spoken (oral and written), special languages and social (professional) jargon, the language adopted in the society etiquette and ceremonial, political, religious, social ethnographic and symbolic, semantic attributes of prestige, social labeling and others. Semantic dominant culture is the main thrust, the common man's relationship to the surrounding world, which determines the nature of all other relationships. Culture is able to strengthen the human mind, to humanize her feelings will harden and develop constructive and creative power of the individual, to awaken in her the desire to create and realization. This is why cultural competence of the individual — a prerequisite for overcoming such negative phenomena as human aggression.

Key words: culture, cultural competence, aggressiveness, values.

Стаття надійшла до редколегії 10.04.16 р.

Рекомендовано до друку 15.04.16 р.